

6.01.2024

Unionen fattes penge – nu intensiveres debatten om, hvordan fremtidens EU skal finansieres

EU har brug for nye indtægtskilder. Men debatten om, hvordan de skal findes, er en ømtålelig affære, som også handler om magtbalancen mellem unionens institutioner.

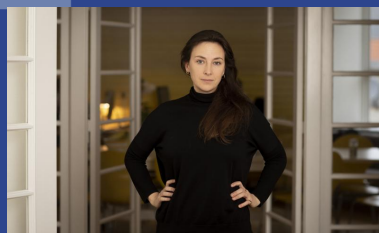
Skrevet af

Ditte Brasso Sørensen

📞 +4561101115

✉ ditte@thinkeuropa.dk

Kontakt

Ditte Brasso Sørensen

📞 +4561101115

✉ ditte@thinkeuropa.dk

Den belgiske premierminister, Alexander De Croo, åbnede i denne uge Belgiens EU-formandskab med at slå fast, at EU ikke kan varetage de opgaver, borgerne forventer af unionen, hvis ikke budgettet hæves. Derfor er det ifølge De Croo nødvendigt, at der findes nye indtægtskilder.

Debatten om, hvordan EU bør finansieres, er en gammel travet, men fokus på unionens indtægtskilder er blevet aktualiseret igen, både fordi EU med udvidelse, aktiv industripolitik og den grønne omstilling står over for store og dyre opgaver, men også fordi tilbagebetalingen af EU's genopretningslån venter forude.

Lånet står til at skulle tilbagebetales fra 2028 og frem. Det er usikkert, præcis hvor stor regningen bliver, men ifølge beregninger fra tænketanken Bruegel skal EU fra 2028 betale et sted mellem 22 og 27 milliarder euro om året i renter og afdrag, svarende til 0,11-0,13 procent af det europæiske BNP eller cirka ti procent af EU's budget.

Rådet nøler

Kommissionen, Ministerrådet og Parlamentet indgik i 2020 en aftale, der slog fast, at tilbagebetalingen delvist skal finansieres ved nye ressourcer, som EU selv rejser.

Kommissionen og Parlamentet har siden fremlagt udspil til, hvordan nye EU-indtægtskilder kan designes både til at tilbagebetale unionens genopretningslån og til at finansiere EU's Sociale Klimafond, der skal støtte en retfærdig grøn omstilling. I juni sidste år fremlagde Kommissionen sit seneste idékatalog med forslag til, hvor man kan finde de penge, der mangler. Forslaget kom et halvt år før, det var planlagt, hvilket understreger, at der fra Kommissionens side presses på for at få gang i forhandlingerne.

Kommissionen lægger blandt andet op til, at EU får råderet over 30 procent af indtægterne fra det europæiske kvotehandelssystem for CO₂, 75 procent af indtægterne fra den europæiske CO₂-toldmur, 15 procent af OECD-selskabsskatten og et nyt midlertidigt nationalt EU-bidrag på 0,5 procent af virksomhedernes profit i det enkelte land.

Parlamentet kom i 2023 også med sine forslag til, hvor der kan findes nye indtægtskilder. Parlamentets forslag er mere vidtrækkende, det foreslår blandt andet, at der også indføres en »fair grænsemekanisme« - en slags social toldmur, der skal

sikre, at varer, importeret til EU, er produceret under ordentlige lønforhold – en afgift på finansielle transaktioner, en digital afgift og en skat på kryptovaluta.

De mange ideer til mulige nye indtægtskilder har dog ikke ført til handling i Ministerrådet, hvor forhandlingerne om reformen af EU's egne ressourcer endnu ikke er igangsat.

Rådets nølen understreger, at der hos de nationale regeringer er meget begrænset appetit på at åbne debatten om nye europæiske indtægtskilder. I den debat ligger nemlig også et større principielt slagsmål om, hvem der finansierer EU, og hvad det gør ved magtbalancen mellem de nationale regeringer på den ene side og Kommissionen og Parlamentet på den anden. De nationale regeringer træder varsomt, da de er bekymrede for, at deres magt vil blive udfordret, hvis EU's finanser afkobles fra de nationale budgetter.

Fra idékatalog til principper

EU's budget er allerede i dag sammensat af flere indkomststrømme, men den primære er de nationale bidrag, der udgør omkring 70 procent af unionens budget. De beregnes som en procentdel af landenes bruttonationalindkomst (BNI), og alle lande betaler den samme procentdel, undtagen de lande, der – som Danmark – har forhandlet sig til en rabat. EU's primære indkomststrøm er med andre ord designet sådan, at de rigeste lande betaler mest til budgettet.

Men der ligger også andre principper til grund for EU's indtægter. I 2021 indførtes en afgift på ikkegenanvendeligt plastik, som bidrager til EU's budget: Den er designet efter et princip om, at de lande, der genanvender mest, betaler mindst. Og er derved et værktøj, der både genererer indkomst til EU, og *nudger* landene til at accelerere deres arbejde med genanvendelse.

Et lignende grønt princip ligger til grund for CO₂-toldmuren, der trådte i kraft i oktober 2023. Den lægger en afgift på import af klimabelastende produkter såsom stål, hvis disse kommer fra lande, der ikke har en beskatning på CO₂ i stil med den, man har i EU. Ordningen er således både motiveret af et klimahensyn: Man ønsker at presse på for at få lande uden for EU til at indføre en afgift på CO₂. Og konkurrencehensyn: Man vil udligne den konkurrenceforvridning, som globalt divergerende klimalovgivning skaber.

Det er usikkert, hvor mange penge toldmuren vil generere. Hvis det viser sig, at ordningen motiverer andre lande til at indføre klimaafgifter svarende til EU's, vil skattebasen blive udhulet. Det vil muligvis være godt for klimaet, men problematisk, hvis ambitionen er at sikre en stabil indtægtskilde til tilbagebetaling af genopretningslånene.

Endelig følger en række af de fremsatte forslag en helt tredje logik, nemlig at man bør beskatte sektorer, teknologier eller praksisser, der i dag er utilstrækkeligt beskattet, for eksempel den digitale økonomi og finansielle transaktioner.

Voksende forventninger

De mange forslag til nye indtægtskilder viser idérigdom, men der mangler en større diskussion af, hvilke principper – for eksempel ønsket om en stabil skattebase, hensynet til konkurrenceevne og samspillet med EU's klimapolitiske ambitioner – der bør ligge til grund for, hvordan man rejser penge til unionen.

Hvordan man fremtidssikrer EU's budget, bliver et centralt tema til europaparlamentsvalget i juni. Både på grund af den forestående tilbagebetaling af genopretningslånene, men også fordi forventningerne til unionen er vokset.

Valget i 2024 er det første europæiske valg efter pandemien og krigen i Ukraine. Begge kriser har trukket EU frem på scenen og været med til at skærpe forventningerne til, at unionen kan bidrage til at løse alt fra sundheds- til energikriser. Hvis de forventninger skal indfries, kommer det med en regning – og det må forventes, at Europa-Parlamentet og Kommissionen begge vil presse på for, at der skabes en stabil og direkte indtægtsstrøm til EU, der går uden om de nationale budgetter.